

Илъэсэу тызыхэтым иапэ-рэ мзых республикэм социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу ышыгъэхэр зэхэсыгъом шы-зэфэхысыжыгъэх, псэуплэ-коммунальнэ хызмэтыр бжы-хъэ-клымэфэ уахтэхэм, еджа-плэхэр къэкlorэ илъэсыклэ еджэ-гъум зэрафэхъазырхэм те-гушылагъэх. Зэшлохыгъэхэм, хэ-хъоныгъэхэм, анахъэу шыкла-гъэхэм, тапэклэ аналэ зытыра-гъэтын фаехэм нахъ къащыуцу-

Шыклагъэхэм нахъ къащыуцугъэх

Тыгъуасэ АР-м иминистрэхэм я Кабинет игъэклотыгъэ зэхэсыгъо илагъ. Ар зэрищагъ АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан.

гъэх. АР-м экономикэ хэхъоны-гъэмклэ ыкли сатыумклэ иминистрэу Лышхъэ Махъмудэ игушылэ къызэрэщыгъэх-щыгъэмклэ, лъэныкъо пэпчъ-пмои хъунэу хэхъоныгъэу ышыштыгъэхэм къащыклагъ, пчъагъэхэмклэ ар къыушыхъа-тыжыгъ. Хызмэтшлалэхэм ушхъагъу зэфэшхъафхэр ялэхуэ япроиовдствэ къелыхыгъ е къыдагъэкlorэ лугъэкlorэр нахъ маклэ хъугъэ. Гушылэм пае, мэкъумэщ хызмэтыр зыпштэкlorэ, былымхэм яхъун хэпшыклэу къыщыклагъэу къы-луагъ. Нэмыкл лъэныкъохэм ащылажэхуэ, бюджетым хэхъоныгъэхэр мымаклэу езы-гъэшлыштыгъэ предприятие инэу итхэм янахъыбэм ялофхэм язытет уигъэрэзэнэу щытэп. Доклад ужым промышленнэ производствэм илофхэр на-

хышлу шыгъэнхэм, мэкъумэщ хызмэтым хэхъоныгъэхэр илэ хъуным афэш анахъэу лоф зыдашлэн фаехэм атегушылагъэх. АР-м и Лышхъэ, экономикэ хэхъоныгъэмклэ ыкли сатыумклэ министрэм, муниципальнэ образованиехуэ хэхъоныгъэхэм къащызыгъэкла-гъэхэм япащэхэм упчлэхэр афигъэзагъэх, джэуапхэм зэ-рамыгъэрэзэрэри къарилуагъ. — *Нэбгырэ пэпчъ ипшъэ-рылхэм ягъэцэкlorэн пстэумэ аплшъэ зэрымшлырэу, лофшлэ-ныр зэрэлэпэдэлэлэу, пшъэдэ-кыжъ зыми зэрымыхырэр ары ащ фэдэ пчъагъэхэм такызы-клафэклиуагъэр, —* къылуагъ ащ пхъашуэ. — *Ушхъагъухэм уалымыхъоу, нэмыкл горэ бгъэмысэу латэ фэмышлэу, непэ шлыкlorэу бгъэфедэрэм ишлуагъэ къэмыклорэмэ, нэмыклэу фэдэ*

къэзыхыштым икыыхэхын лоф даплшэмэ, хэхъоныгъэ уилэшт. Шъо мышлагъэу щылэм зимы-сагъэ хэпыр ары шузылпы-хъурэр нахъ, блэшутлупшыгъэм шулпылпъэжырэп.

Мэкъумэщ хызмэтым ыпъэ-ныкъокlorэ, анахъэу былымхъу-ным къыщыклэным ушхъагъоу фэхъугъэмклэ мы лъэныкъомклэ министрэм еупчлыгъ. АР-м и Премьер-министрэ иеплыкlorэ къырилотыкlorызэ, мэкъумэщ хызмэтым фэгъэхыгъэ про-граммэ зэфэшхъафэу щылэхэм япхырышын нахъ чанэу ыуж итыгъэхэмэ, ащ фэдиз шыклагъэ зэрэщымылэштгъагъэр пхъашуэ лоныгъо мазэм Шъачэ шыклошт инвестиционнэ форумым изы-фэгъэхъазырын муниципальнэ образованиехэм нахъ чанэу лоф дашлэнэу, зызэрэфагъэхъазыры-гъэм ежъ ышхъэклэ сагъэ-гъозэнэу ахэм япащэхэм афи-гъэпытагъ.

Псэуплэ-коммунальнэ хыз-мэтыр бжыхъэ-клымэфэ уахъ-

тэхэм зэрафэхъазырым зыте-гушылэхэм шыклагъэхэр ары нахъыбэу къыщыуцугъэхэр. Анахъ шхъалэу мы лъэныкъом-клэ къыхагъэщыгъэр псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым еп-хыгъэ предприятиехэм гъэсты-ныпхъэ шхъуантлэм, электро-энергием ауасэу сомэ мил-лион 210-рэ члыфэу зэрательыр ары. Цыфхэм къатыжын фа-ери ащ фэдэ пчъагъэ мэхъу. АР-м псэолъэшлынымклэ, тран-спортнымклэ, псэуплэ-коммуналь-нэ ыкли гъогу хызмэтхэмклэ и Министерствэ псэуплэ-ком-мунальнэ хызмэтымклэ и Гъэло-рышлалэу ипащэу гушылэ къэ-зышыгъэм члыфэхэм якъэугъо-ижын нахъ гъэлъэшыгъэн фаеу къылуагъ, шлыкlorэ зэфэшхъа-фэу ыльэгъухэрэм ащиэгъэго-загъэх. Республикэм и Лышхъэ ащ фэдэ члыфэ къэугъо-ижыкlorэм дыригъэштагъэп, хы-кумыр лофым халплэу рихъу-хэмэ, хыкум приставхэм лоф дашлэнэу, ахэм ялофшлэн нахъ агъэлъэшынэу къарилуагъ.

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шлэны-гъэмрэкlorэ иминистрэ къызэри-луагъэмклэ, республикэм ит еджаплэхэм ащыщэу 92-р илъэсыклэ еджэгъум фэхъазыр,

42-мэ джыри гъэцэкlorэжынхэр ащэкlor, еджэлэ 11-р, игъом а лофшлэнхэр зэращырамыгъэ-жъагъэхэм е нэмыкл ушхъа-гъухэм къахэклэу, лоныгъом и 1-м хъазыр мыхъунхэм ищына-гъо щыл. Еджаплэ пэпчъ илофхэр зынагъэсыгъэхэм министрэм щигъэгъозагъэх. Муниципаль-нэ образованиехэм ащыщхэм мы лофыр мыгъэ лэпэдэлэл зэ-рашлыгъэр, еклопакlorэу фыря-лагъэр уигъэрэзэным зэрэпэ-чыжъэр Премьер-министрэм мыщ дэжым къыщыхыгъэщыгъ.

— *Республикэм ит еджа-плэхэр шыклэгъэнчъэу илъэсыклэ еджэгъум еклоплэнхэ фае, —* къылуагъ Лышхъэм пхъашуэ. — *Мылкъу хэплъхъан шымы-лэмэ, лофхэр пыгыэкlorэтэгъуаех, ау ащклэ шыклагъэ уимылэу, уипшъэрылпхэр игъом умыгъэ-цэкlorэнхэр зыми шыцэп. Ми-нистерствэм имызакъоу, му-ниципальнэ образованиехэм ащ пае пшъэдэклэжъ ахышты. Нэбгырэ пэпчъ мы лъэныкъом-клэ лофэу ышлагъэм сэ сшхъэ-клэ сышигъэгъозэшт.*

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А.Гусевым тыри-хыгъ.

Хызмэтшлалэм къырыкlorштым зэдытегушылагъэх

АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан пцэжыеешэнымклэ Федеральнэ агентствэм и Азовэ-хы Шлуцлэ члыплэ гъэларышлалэу ипащэу Александр Рубановымрэ гъэларышлалэм юридическэ отдел ипащэу Гаик Мелконянрэ ригъэб-лэгъагъэх. Зэлукlorгъум хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, «Росимуществом» ичлыплэ Гъэло-рышлалэу АР-м щылэм ипащэу Нэфсэт Медведевар, Азовэ-хы Шлуцлэ гъэ-ларышлалэм псы ыкли биологическэ къэклуанлэхэм алыплэгъэнымклэ, къэ-ухъумэгъэнхэмклэ икълулыкъоу Пшызэ шьолырыррэ Адыгеимрэ ащылэм ипа-щэу Янэкъо Аслъан, нэмыклхэр.

Пцэжые лъэпкъ зэфэшхъафхэм яхъун дэлажъэщтыгъэ заводэу Теуцожь районым итыгъэм непэ илофхэм язы-тет лъэныкъуитлур зытегушылагъэр. 2008-рэ илъэсым хызмэтшлалэр бан-крот хъугъэ, нэужым зыпкъ рагъэу-цожьынэу ыуж итыгъэх, ау зэтэзыгъап, илъэс пчъагъэхэм къаклол ащ илоф хыкумым зэхефы, джы къызнэсыгъэм хызмэтшлалэр зыфэгъэзэгъэщтыр рахъухъагъэп. Александр Рубановым къызэрилуагъэмклэ, осетрэ пцэжые лъэпкъыр шахъунэу ары ежхэр ыуж зыклитхэр.

— *Республикэм фэдэ къыфэзыхышты пстэуми тигуапэу тапэгъокlorы, —* къылуагъ

Тхьаклушынэ Аслъан. — *Хызмэтшлалэр зэтэгъэуцожьыгъэным ыкли лоф ышлэным тыпэуцужырэп, ау пстэури хэбзэгъэ-уцугъэм тетэу зэшлотхын фае. Мы лофымклэ тызэдэлэжъэным тэ тыфэ-хъазыр.*

Къумпыл Мурат лофым еплъыклэу фырилэр къырилотыкlorызэ, заводыр зы-дэщыт члыплэм, федеральнэ автомо-биль гъогоу «М-4 Дон» зыфилоу Теу-цожь районыр зэпызычырэм ыбгъу-хэмклэ лулэ члыгъухэмклэ лофыгъоу джы-рэблагъэ зигугъу ашыгъагъэм къыфи-гъэзэжыгъ. 1990-рэ илъэсхэм мы члыгъухэр предпринимательхэм араты-гъагъэх ыкли нэбгырэ 50-м ехъумэ шхалэ, хъакlorэ, щалэ е станция зэ-фэшхъафхэр атырагъэуцуагъэхуэ агъэ-лажъэх. Джы заводыр зищыклэгъэ го-

рэхэм члыгъухэр цыфхэм хэбзэнчъэу аратыгъагъэу алытагъ, бырсыр къа-пагъэтэджагъ. Ащ зэрэдырамыгъаштэрэм, илъэс пчъагъэхэм къаклол мылкъу хэзылхъэзэ, зибизнес зэтэзыгъэуцуа-гъэхэм ячлыгъухэр алахыжынхэр, цыфэу лоф ащызышлэхэрэр лофшлэнчъэу къа-гъэнэнхэр зыми зэрафимыдэщтым Пре-мьер-министрэм пхъашуэ къыклигъэт-хыгъ. Ащ иджэуапэу осетрэ пцэжые лъэпкъыр шахъунэу заводыр зэря-щыклагъэм нэмыклэу зыми зэрэклэ-мыдэхэрэр, члыгъухэр алахынэу ыуж зэрымтыхэр Александр Рубановым къылуагъ.

Нэужым хэбзэгъэуцугъэр амыукоу предприятиеер зыпкъ игъэуцожьыгъэ зэрэхуштым зэдытегушылагъэх. Мы лъэныкъомклэ лоф зэдашлэным зэрэ-фэхъазырхэм АР-м и Лышхъэ джы-ри зэ къыклигъэтхыжыгъ.

(Тикорр.).

Рэхъатныгъэмрэ щынэгъончъэнымрэ къэухъумэгъэнхэм фэшI

Терроризмэм пэшуклогъэнымкIэ комиссиу рес-публикэм щызэхашагъэмрэ оперативнэ штабымрэ тыгуасэ зэдырIагъэ зэхэсыгъор зэришагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан. Ащ хэлэжъагъэх федеральнэ инспектор шхъалэу Лылуужу Адам, АР-м и Премьер-министрзу Къумпыл Мурат, республикэм ихэбзэухъумэкIо къулыкъухэм, муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ къэлэ ыкIи район администрациехэм япашэхэр, нэмыкIхэри.

Шэныгъэм и Мафэ епхыгъэ Iофтхьабзэхэр щынэгъончъэу зэхэжъагъэнхэм зэрэфэхъазырхэм ыкIи гъэсэныгъэм иучреждениеу республикэм итхэм террористическэ актхэр къащымыхъунхэм фэшI ахэр къызэраухъумэхэрэм ыльэныкъокIэ Iофхэм язытэт зыфэдэм фэгъэхыгъагъ апэрэ упчIэу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр зытегушылагъэхэр.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкIэ иминистрзу Хъуажэ Аминэт къызэриуагъэмкIэ, шэныгъэм и Мафэ Адыгеим щынэгъончъэу щырекIокIыным ыкIи еджаплэхэр ащ фэхъазы-

рынхэм фэшI зипэщэ министрствэм нэмыкI къулыкъухэр игъусэхэу Iофтхьабзэ гъэнэфагъэхэр зэхашагъэх. Гъэсэныгъэм иучреждениехэу къэшыхъагъэхэм, видеокамерэхэр зыхэтхэм, ошIэ-дэмышIэ Iоф къэхъумэ макъэ зэрагъэлущт системэр, «тревожная кнопка» зыфалорэр зилэхэм япчъагъэ 2012 — 2013-рэ илэсэхэм хэпшыкIэу хэхъуагъ. Тызыхэт илэсым, шышхъэлу мазэм и 1-м ехъулэу, щынэгъончъэным ипаспортхэр еджаплэхэм, клэлэ-цыкIу Iыгыплэхэм, зэкI пIоми хъунэу агъэхъазыргъэх ыкIи ахэр аштагъэх. Министрэм къы-

зэрэхигъэщыгъэмкIэ, республикэм ит еджэплэ 40 фэдимэ джырэ уахътэм гъэцэкIэжын мынхэр ащэкIох. Уналэ зытебгъэтын ыкIи джырэблагъэ зэшIохыгъэн фэе Iофыгъоу къыгъэнэфагъэр муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ Кошхъэблэ, Теуцожь ыкIи Шэуджэн районхэм вневедомственнэ ухъумэным иотделхэр зэрямылэхэр ары. НэмыкI лъэныкъохэмкIэ гъэсэныгъэм иучреждениехэр Iоныгъом и 1-м зэрэфэхъазырхэр, щыкIэгъэ мынхэр тхьамафэм къыклоцI дэгъэзыжыгъэхэ зэрэхъуштхэр Хъуажэ Аминэт теубытагъэ хэлъэу къылуагъ.

— *Кошхъэблэ, Теуцожь ыкIи Шэуджэн районхэм арыт еджаплэхэм техническэ амалэу алэ-клэлэхэм уагъэрзэппэнэу зэрэщымытыр, а щыкIагъэр дэгъэ-зыжыгъэн зэрэфаер илэсэу залэ хъугъэу къэтэгъэнафэ ыкIи тытегушылэ. Мы лъэныкъомкIэ пшъэдэкIыж зыхъы-рэ пстэуми IофшIэн нахь агъэ-лъэшып фае, зипшъэрылхэр зымыгъэцакIэхэрэм пытагъэ хэлъэу тэдзекIощт. Iоныгъом*

и 1-м ехъулэу гъэсэныгъэм иучреждениехэр зэкIэ илэсы-кIэ еджэгъум фэхъазырынхэ, гъэцэкIэжынхэр аухынхэ, щынэгъончъэным ипаспортхэр агъэхъазырынхэ фае. Еджаплэхэм, ахэм Iоф ащызышIэхэрэм ыкIи клэлэеджакIохэм ящынэгъончъа-гъэ къэухъумэгъэным тыналэ тедгъэтын зэрэфаери зыщыд-гъэгъулшэ хъуштэп, — къылуагъ ТхьакIушынэ Аслъан къызэрэу-гъоигъэхэм закыфигъазэзэ.

Мы Iофыгъо дэдэм епхыгъэу нэужым къэгущылагъэх ыкIи зэфэхъысыжхэр къашыгъэх АР-м хэгъэгу IоцI IофхэмкIэ иминистрзу Александр Речицкэмрэ УФ-м ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIаплэу АР-м щылэм ипашэ ипшъэрылхэр зыгъэ-цэкIэрэ Арарат Абакаврэ.

Хэбзэгъэуцугъэу щылэм диштэу Iоныгъом и 8-м УФ-м ишъолъыр зэфэхъафхэм чыплэ мэхъанэ зилэ хэдзынхэр ащы-кIощтых. Мы Iофтхьабзэм Адыгеир зэрэфэхъазырым, хэдзакIохэм яфитыныгъэхэр ухъумэгъэнхэм ыкIи хэдзынхэм

ялэхъан республикэм рэхъатныгъэ ипыным апае Iофэу ашIэрэм къытегушылагъэх АР-м хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхьаматэу Сэмэгү Нурбыйрэ муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» иадминистрация ипашэ иапэрэ гуадзэу Сергей Стельмахрэ.

АР-м и Лышхъэ зэрэшагъэ-гъозагъэмкIэ, хэбзэгъэуцугъэу щылэм диштэу хэдзын кампаниер республикэм щырекIокIы. Ылэрэ илэсэхэм ялэытыгъэмэ, Iоныгъом и 8-м щылэшт хэдзынхэм ахэлэжъэнхэу партиехэм къагъэлъэгъоу ыкIи ежъежырэу зыкъэзыгъэлъэгъожыгъэхэм япчъагъэ хэпшыкIэу хэхъуагъ. Н.Сэмэгүм къызэриуагъэмкIэ, мыхэм джыри зэ къагъэлыагъо непэ хэдзынхэм ахэлэжъэнэу зыIохэрэм пэрыохъу зэрэфэхъахъухэрэр, Адыгеим политическэ рэхъатныгъэр демократииерэ зэрилхэр.

— *Хэдзынхэр рэхъатэу, шапхъэу щылэхэм адиштэу республикэм щызэхэтщэнэ фае, —* къылуагъ республикэм и Лышхъэ.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэмыкI Iофыгъохэми атегушылагъэх, унэщо гъэнэфагъэхэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Районым иIофыгъохэр къыщалэтыгъэх

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Шэуджэн районым» иадминистрация ипашэу Мэрэтыкъо Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэу Ауль Вячеславрэ Къэгъэзэж Муратрэ тыгуасэ аIуклагъ. Iофтхьабзэм хэлэжъагъ АР-м финансахэмкIэ иминистрзу Долэ Долэтбий. ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ районым социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэмкIэ амалэу щылэхэм, илэсыкIэ еджэгъум еджаплэхэр зэрэфэхъазырхэм, непэрэ мафэхэм ехъулэу шыкIагъэу, гумэкIыгъоу ыпашъхъэ щытхэм ахэр атегушылагъэх.

Районым гъэхъэгъэ гъэнэфагъэу илэхэм адакIоу, илэсэу тызыхэтэм иаужырэ мазэхэм гумэкIыгъохэр къэуцунхэ зэрильэкIыштыр Мэрэтыкъо Аслъан къылуагъ. Ахэр бюджетым, псэуплэ-коммунальнэ фэлорашIэхэм, лэжъапкIэм итын анахъэу япхыгъэх. ЩыкIагъэхэр

дэгъэзыжыгъэнхэмкIэ АР-м и Лышхъэ, республикэм и Правительствэ Iэпылэгъу къафэхъунхэу зэрэащыгугъыхэрэр район администрацием ипашэу къылуагъ.

— *ЛэжъапкIэм итынкIэ чыфэттэлы хъуштэп. УФ-м и Президент шъолъырхэм къафи-*

гъэуцугъэ пшъэрылым диштэу бюджетым епхыгъэу Iоф зышIэхэрэм ялэжъапкIэ гурытымкIэ зыфэдиэтын фаем зэрэнэдгъэ-сыщтым щэч хэлэп, — къылуагъ ТхьакIушынэ Аслъан пэублэм. — *Шэуджэн районым зыкыфэдгъазэмэ, мыщ къыхэрэ инвесторхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэныр пшъэрыл шхъаI. Шыпккъэ, непэ Тэху-тэмыкое ыкIи Мыекъопэ районхэм яэкономикэ мылкъу ахэплъхъаныр нахь фэдэу бэхэм къыхахы. Арэу зыкIышты-тыри къэшIэгъуаеп, мыхэр зыдэщыс чыплэхэр инвесторхэмкIэ хъопсагъох, яинфраструктурэ нахь зэтэгъэпсыхъагъ. Мы лъэныкъомкIэ Шэуджэн районым икъэгъэлъэгъонхэм ахэгъэхъогъэным, гъэстыныпхъэ шхъуантIэр проценти 100-м нэсэу псэуплэхэм ящэлэгъэным тыналэ тедгъэтышт, амалэу тилэмкIэ Iэпылэгъу тыфэхъушт.*

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ТхакIор ригъэблэгъагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым янароднэ тхакIоу МэщбэшIэ Исхъакъ ригъэблэгъагъ. ТхэкIо цIэрылом ит-хыльэу «ЦIыф лъэшхэр» зыфилорэр къызыдэкIыгъэр илэсэ 60 зэрэхъугъэм зэлукIэгъур фэгъэхыгъагъ.

Джащ фэдэу литературнэ журналхэм якъыдэгъэкIын республикэм зэрэщызэхэшагъэм, тхакIохэм я Союз епхыгъэ Iофыгъохэм ахэр атегушылагъэх. АР-м и Лышхъэрэ республикэм и Правительствэрэ Iэпылэгъу къызэрафэхъухэрэм ишIуагъэкIэ мы журналхэр къызэрэдэкIыхэрэр, ащкIэ ахэм инэу зэрэфэразэр МэщбэшIэ Исхъакъ къыхигъэщыгъ. Журналистхэм лэжъэпкIэшхо къамыхъырэм, ясэнахъат зэрэфэшыпккъэхэр, Iоф ашIэнымкIэ амалышIухэр зэралэклэлхэр къыхигъэщыгъ.

Творческэ купхэм, интеллигенцием ягухэлхэр щылэныгъэм щыпхырашын амал ялэным пае тапэки ахэм Iэпылэгъу зэрэфэхъуштхэр, ящыкIагъэр агъотыным аналэ зэрэтырагъэтыштыр АР-м и Лышхъэ клэхым къылуагъ.

(Тикорр.).

КIуачIэ къыозытырэ зэлукIэгъу

Филологии шэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, Урысые Федерацием ыкIи Адыгэ Республикэм шэныгъэхэмкIэ язаслуженнэ IофышIэшхоу Тхьаркъохъо Юныс къызыхъугъэр илэсэ 85-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэу шышхъэлым и 20-м гуманитар шэныгъэхэм апыл республикэ институтым ишIэныгъэлэжъхэм я Совет зэхэсыгъо илагъ.

Зэхэсыгъом иIофшIэн хэлэжъагъ АР-м и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан. Ащ игъусагъ гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкIэ министрзу Хъуажэ Аминэт.

Советым имэфэкл зэхэсыгъо къекIоплагъэх институтэу Тхьаркъуахэр зыщылажъэрэм ишIэныгъэлэжъхэм ямызакъоу, Адыгэ къэралыгъо университетым къыкIыгъэхэри, республикэм инаучнэ ыкIи итворческэ IофышIэхэр, юбилярым илахьылхэр, иныбдджэгъухэр.

Мэфэкл зэхэсыгъор къызэлэу-хыгъ ыкIи юбилярым инаучнэ гъогу фэгъэхыгъэу пэуб-

лэ гушылэ къышыгъ ыпшъэкIэ зыцIэ къетлогъэ институтым ипашэу, филологии шэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Бырсыр Батырбий. ЕтIанэ гушылэ ритыгъ республикэм и Лышхъэу, социологии шэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу ТхьакIушынэ Аслъан.

— *Сигуапэу непэ сыкъэIуагъ шхъэклафэ зыфэсшIырэ цIыфэу, шэныгъэлэжъэу Юныс сыфэгу-шIонэу. УиIофшIагъэхэу, Юныс, лексикологиим, лексикографиим, стилистикэм, диалектологиим, бзэм икультурэ афэгъэхыгъэхэм адыгэ бзэшIэныгъэр къагъэбаигъ. Республикэм иеджаплэхэм уишIуагъэу ябгъэкIыгъэм осэшхо иI: зэреджэхэрэ тхыльхэр птхыгъэх, методическэ Iэпылэгъухэр, программэхэр зэхэбгъэуцугъэх. Бзэр къызэтенэнымкIэ, ащ хэхъоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ Iофышхо пшIагъэ, джыри ошIэ, тхъауегъэпсэу, —* къылуагъ Лышхъэм.

Юбилярым къыфэгушылагъэх

Адыгэ Хасэм анахъыжхэм я Советэу щызэхэшагъэм итхьаматэу Хъунэго Чэтибэ, Адыгеим инароднэ тхакIоу Пэнэшэу Сэфэр, адыгэ клэлэегъэджэ колледжэу 1950-рэ илэсым дэгъу дэдэу Юныс къыухыгъэм ипашэу Ацумыж Казбек, Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессорэу НэмытIэкъо Розэ, зэхэсыгъор зыщыкIогъэ институтым ипрофсоюз ипашэу, филологии шэныгъэхэмкIэ кан-

дидатэу Беданэкъо Марзиет, филологии шэныгъэхэмкIэ кандидатэу Iэтэжъэхъэ Сайхъат, филологии шэныгъэхэмкIэ докторэу, яныбжыкIэгъум къыщегъэжъагъэу юбилярым иныбджэгъу лъаплэу Шхъэлэхъо Абу, филологии шэныгъэхэмкIэ докторэу Гышч Нухъэ, Юныс иотделкIэ иIофышIэгъухэу, филологии шэныгъэхэмкIэ кандидатхэу Анцокъо Сурэт, Тыгъужь Гошсымэ.

Къэгущылагъэхэр юбилярым инаучнэ IофшIагъэхэм къатэгущылагъэх, ицIыф гъэпсыкIэ, ишэн агу рихъэу хэлхэр къыхагъэщыгъэх. Ахэм, зэкI пIоми хъунэу, Юныс ицIыфыгъэ, шыпкъэгъэ-теубытагъэу хэлъыр, зэрэныбджэгъу шыпкъэр, клэхъу-кIэчъэу щымытэу, Тхъэм къырипэсыгъэм рыразэу игташIэ къызэрихъырэр къауагъ. «Iэ-нэтIэшхуи, мылкъушхуи клэдэрэмэ уащымыщэу, пфэлэкIыштыр пшIагъэ ыкIи ошIэ, оц фэдэу Iоф дэпшIэштмэ цIыф гупсэф сылуIагъэп», — къылуагъ Бырсыр Батырбий.

Упсаоу ушылэзэ цIыфыбэ къызэрэфэразэр къыуалоным мэхъанэшхо иI. Кандидатскэ диссертация зэбгъэшIыгъэ пэпчэ дэулэжыгъэмкIэ лъэшэу къызэрэфэразэр шъорышIыгъэ хэмылэу къыуилоным, шысэ птырихымэ зэрэшIоигъор къыхигъэщыным пае шыпкъэгъэхъалэлыгъэ пхэлъэу удзекIон фае. Ащ фэдэу цIыфхэм зэкIэми Юныс афыштыгъу къытшIуагъэшыгъэ зэкIэ къэгущылагъэхэм къауагъэм. Ар насыпыгъ.

СИХЪУ Гошнагъу.

Журналистхэм язэнэкъокъу

Адыгэ Республикэм лъэпкь лoфхэмкIэ, Iэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет зехищэгъэ республикэ зэнэкъокъоу « На земле предков. Между прошлым и будущим» зыфилорэм мы мафэхэм зэфэхьысыжхэр фашыгъэх.

Адыгеим кышщыдэклирэ гъэзетхэм, журналхэм, радиом ыкли телевидением яжурналистхэр зэнэкъокъум хэлэжъагъэх. Тильэпкъэгъухэу зичыгужъ къэзыгъэзэжыгъэхэм япсэукIэ зыфэдэм,

щылакIэм зэрэхэгъозэжыкхэрэм, кыныгъоу зыукIэхэрэм афэгъэхьыгъэ статьяхэр атхыгъэх, къэтынхэр агъэхъазырыгъэх.

Зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэм ащыцэу телевидением илофышIэхэу Къуижэ Аминэтрэ Бэгъ Симэрэ ялофшIагъэхэм лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкIэ теклоныгъэхэр къыдахыгъэх. «Адыгэ макъэм» илофышIэу Лышэ Саньет истатьяу «Гугъэр атэ клэныжъ» зыфилорэр гъэзетым кышщыхаутыгъэхэмкIэ анахь дэгъоу алытагъ. ТилофшIэгъу тыгу къыделэу тыфэгушIо, тапэкли гъэхъэгъэшлухэр ышынхэу тыфэлъало.

(Тикорр.).

Тыркуем кыкIышт ныбжыкIэхэм Адыгеир яжэ

Тигъэзет кызырэхуытыгъэу, шышхъэлум и 26-м кышщегъэжъагъэу Iоныгъом и 8-м нэс Тыркуем кыкIышт ныбжыкIэ купыр Адыгеим щыIэшт. Илъэсищ хъугъэу ащ тетэу Адыгеим-рэ Тыркуемрэ ныбжыкIэ купхэмкIэ «зэхъожьых». Iофтхьабзэр республикэ бюджетим иахъэцкIэ зэхашт. Ар кыдылътэ республикэ целевой программэу Iэклиб къэралхэм тильэпкъэгъоу ащыпсэурэм зэпхыныгъэу адытилэр гъэпытэгъэным фэгъэхьыгъэм.

Мы Iофтхьабзэм зэхэщаклоу илэр ныбжыкIэ IофхэмкIэ АР-м и Комитет ары. Ащ игъусэх гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ Министерствэр, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкли культурэмкIэ министерствэхэр, АР-м лъэпкь IофхэмкIэ, Iэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет, зеклонымкIэ ыкли зыгъэлсэфылэхэмкIэ, физическэ культурэмкIэ ыкли спортымкIэ комитетхэр ыкли АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ. А къулыкъу пстэуми ялыкIохэр зэхэщакIо комитетым хэтых, ащ ипаш

АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр.

Тыркуем кыкIышт купэу нэбгырэ 22-рэ зыхэтэр тиреспубликэ тхьамфитIум кыкIоцI щыIэшт. Купым щыцэу нэбгырэ 20-мэ илээс 12-м кышщегъэжъагъэу 18-м нэс аныбжъ, адрэ нэбгыритIур ягъус.

НыбжыкIэхэм тиреспубликэ уахтэр зэрэщакIэлоштыр мафэ къэс гъэ-нэфагъэу рахъухъэгъах, ащ елытыгъэу Iофтхьабзэхэр рекIокIыштых. ХьакIэхэр «Адыгеятурист» зыфилорэ зыгъэлсэфылэм щыпсэуштых.

Тильэпкъэгъоу къэкIожыгъэхэр щылэныгъэм хэгъэгъозэгъэнхэмкIэ Iэпылэгъу хьурэ Унэм илыкIо кызырилорэмкIэ, ныбжыкIэу къэкIоштыр адыгабзэр тIэклэ нэмылэми агъэфедэу ягъэшIэгъэным пае кIэлэгъаджэхэм ямызакъоу, мы Iофым адыгабзэкIэ ыкли тыркубзэкIэ гуцылэрэ волонтерхэри кыхагъэлэжъэ-штых.

АР-м ныбжыкIэ IофхэмкIэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Татьяна Самонинам кызырилорэмкIэ, мыщ фэдэу узэхъаным ежъ хьакIэхэм ямызакъоу, республикэм щыпсэурэ ныбжыкIэхэмкIэ мэхъанэшхо иI. ХьакIэу къахлохэрэм титарихъ, тикультурэ защагъэгъозэнымкIэ ащ фэдэ «зэхъожьынхэр» амалышIу мэхъух.

(Тикорр.).

Зы сыхъаткIэ къагъотыжыгъ

Зикъэбар амышIэу кIодыгъэгъэ кIэлэеджаклор Адыгеим иполице икьулыкъушIэхэм сыхъаткIэ къагъотыжыгъ. Илъэс 14 зыныбжъ пшъэшъэжыер зэрэклодыгъэм фэгъэхьыгъэу дежурнэ частым макъэ къязыгъэгъу гъэр поселкэу Табачнэм щыц бзылфыгъэр ары. Ащ кызырагуригъэуагъэмкIэ, хьэклалIэ щылагъэу ядэжъ кызызекIожьым, пшъэшъэжыер унэм зэримысыжыер ылъэгъугъ. Хъугъэ-шлагъэр кызышхыгъэ чыплэм псынIэу къэсыгъэх полицием иуполномоченнэ участковэхэмрэ зыныбжъ имыкыгъэхэм Iоф адэзышIэрэ инспекторхэмрэ. Ахэм Iофтхьабзэу зэхашагъэхэм яшIуагъэкIэ, сыхъатым кыкIоцI пшъэшъэжыер къагъотыжыгъ. Ар щагу кIоцIым ичылIэ горэм щычъы-ещыгъ.

Полицием илофышIэхэм зэрагъэунэ-фыгъэмкIэ, пшъэшъэжыер зыщанIурэ унагъом зи дэй пыпIухъанэу щытэп. Арэу щыт нахь мышIэми, административнэ протокол зэхэгъэуцагъ, зэхэфынхэр макIох.

УхъумэнымкIэ вневедомственнэ

къулыкъум илофышIэхэм Мыекълэпэ районым ит псэупIэу Тульскэм къулыкъу щакхыызэ, хульфыгъэу урамым рыклорэм аналэ тырадзагъ. Гуцылэгъу зыфэхъухэм, илъэс 39-рэ зыныбжъ хульфыгъэу Красногвардейскэ районым щыщым икьэгъушIаIэ зэрэмытэрэзыр, уахтэу зыхэтэр икьоу зэрэзэхимыфырэр къагурылуагъ. Полицием илофышIэхэм ар кызызальхъум, кIэп зэкIоцIышхыгъэ грамми 4 кыхагъотагъ. Наркоти-кыр кызыдикIыгъэри, ришIэн гухэлъэу илагъэри хульфыгъэм кылон ыдагъэп.

Мыщ фэдэ хъугъэ-шлагъэ республикэм икьэлэ гупчэ щагъэунэфыгъ. Ыпэклэ къалэклэхъэгъэ къэбарыр ауплъэкIузэ, полицием иуполномоченнэ участковэхэм илъэс 36-рэ зыныбжъ хульфыгъэу Мыекълэупэ щыпсэурэр къаубытыгъ. «Эфедрон» зыфалорэ наркотикыр зэрытыгъэ медицинэ мастэр (шприцыр) ащ кыхахыгъ. Хульфыгъэр ышлагъэм еуцоллэжыгъ, наркотикыр ежъ ыгъэ-федэн гухэлъ зэрилагъэр кылуагъ. Джырэ уахтэм уплъэкIунхэр макIох.

УплъэкIунхэр зэхашагъэх

Мыекълэупэ ипрокуратурэрэ Адыгэ Республикэм IофшIэ-нымкIэ и Къэралыгъо инспекциерэ ялофышIэхэр зэгъусэхэу зыныбжъ имыкыгъэхэм ыкли ныбжыкIэхэм альэныкъокIэ IофшIэнымкIэ хэбзэгъэуцугъэу щылэр унэе предпринимательхэм аукъомэ зэрагъэшIэнэу уплъэкIунхэр зэхашагъэх.

Зэфэхьысыжхэм кызырагъэлъэгъуа-гъэмкIэ, гъомылапхъэхэр зыщашэрэ тучанхэм, машинэхэр зыщатхьакIырэ чыплэхэм ыкли урамым квас щызыщэхэрэм зыныбжъ имыкыгъэхэр ащылажъэщтыгъэхэу ыкли ахэм IофшIэнымкIэ фитыныгъэу ялэхэр унэе предпринимательхэм аукъуагъэхэу кыхагъэ-щыгъ.

Машинэхэр зыщатхьакIыхэрэ чыплI-плIымэ зыныбжъ имыкыгъэу ащылажъэхэрэм Iоф зэрашIэщтымкIэ зэзэгъы-ныгъэхэр адамышыгъэхэу кычIагъэщыгъ, УФ-м IофшIэнымкIэ икодекс кызыри-

гъэнафэрэмкIэ, ар хэукъоныгъэу щыт.

Машинэхэр зыщатхьакIырэ чыплэхэр зыгъэлэжъэхэрэ унэе предпринимательхэр зауплъэкIухэм, ялофышIэхэр сыхъат пчъагъэу зэрэлажъэхэрэр амытхыхэу, джащ фэдэу зыныбжъ имыкыгъэхэм медицинэ уплъэкIунхэр арамыгъэкIухэу IофшIаIлэм аштагъэхэу кычIэкIыгъ. IофшIэныр щынэгъончъэу щытынымкIэ зыгъэгъозэхэрэ унашъо-хэр адамышыгъэу, ащ дакIоу, шапхъэм кызырэдильытэу, хэушъхьафы-кIыгъэ щыгъынхэр арамыгъэгъотыгъэхэу агъэунэфыгъ.

Ащ нэмыкIэу, УФ-м IофшIэнымкIэ икодекс кыдылътэрэ шапхэр аукъуа-гъэу зы хъугъэ-шлагъэ кыхагъэщыгъ. Зыныбжъ имыкыгъэу машинэхэр зыщатхьакIырэ чыплэм щылажъэрэм Iоф зэри-шIэн фэе сыхъат пчъагъэр фэдитIукIэ нахьыбэ хуштыгъэ ыкли ар сыхъат 14-м клахъэщтыгъ.

Джащ фэдэ хэукъоныгъэхэр къахагъэ-щыгъэх квас зыщэхэу урамым атетхэм афэгъэхьыгъэуи.

ПшъэдэкIыжъ зыхьырэ предпринимательхэу ялофшIэн зэрэзэхэшагъэм хэукъоныгъэхэр кызыыхагъэщыгъэхэм административнэ пшъэдэкIыжъ ахьышт.

Дунэе Интернет-проектым хэхъагъ

АР-м лъэпкь IофхэмкIэ, Iэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет кызыр-итырэмкIэ, адыгабзэр Дунэе Интернет-проектым хэгъэхъэ-гъэным епхыгъэ IофшIэныр аухыгъ.

Бзэхэм язэгъэшIэн дэлэжыэрэ Интернет-проектэу «Book 2» зыфилорэр зыфэдэ къэмыхъугъэу щыт. Джынэс ащ фэдэ щылагъэп. Проектым иавтор профессорэу Йоханнес Шуманн.

Адыгабзэр проектым хэгъэхъэгъэ-ным пае зэдзэкIынымкIэ, редактиро-вать ыкли хьарыфхэр латиницэм диштэу транскрипцие шIыгъэнымкIэ гуманитар ушэтынхэм апылэ республикэ инсти-тутым инаучнэ куп Iофышхо ышлагъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъ институтым ило-фышIэу Цэй Рэджэб. Купым кылытэыгъэ Iофтхьабзэр Комитетым игъоу ылъы-тагъ ыкли ишIуагъэ кыгъэгъуагъ. А Iофым нахь фэгъэзэгъагъ тильэпкъэ-гъухэм зэпхыныгъэ адытилэнымкIэ отдeлым ипашцэу Пэрэныкъо Фатимэ. Проектыр щылэныгъэм щыпхырышхыгъэ-нымкIэ Iэубытылэ ыкли Iэпылэгъу дэгъу хъугъэ 2012 — 2016-рэ илъэсхэм ате-лытэгъэ республикэ целевой програм-

мэу Iэклибым щыпсэурэ тильэпкъэгъу-хэм зэпхыныгъэу адытилэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным фэлажъэрэр.

Проектым гуцылэ зэпхыгъэхэу е гуцылэхуыгъэхэу тамыгъэ 2000 хэт. Ахэр уроки 100-мэ ателытагъэу гъэ-сыгъэ. Ар икьушт бзэм урыгушылэн плъэкIынэу ухъунымкIэ. Урокхэр гуцыл-эхуыгъэ кIэклэхэу зэхэтых, ахэр чыплэ зэфэшъхьафхэм ащыбгъэфедэнхэу щы-тых. Гуцылэм пае, офисым, банкым, аэропортым, цыфыр зыгъэлсэфаIо щылэмэ, щэфаIо кIуагъэмэ, врачым зыфигъэзэгъэмэ ыгъэфедэн ылъэкIышт гуцылэхэр ащ щыбгъотыштых.

Проектыр ямышIыкIэу къэзышырэр ащ хэгъэхъэгъэ бзэр сыдыбзэм изэ-гъэшIэнкIэ лъапсэ хъун зэрильэкIырэр ары. Бзэм зыпари хэмышIыкIырэми, ащ урыгушылэнэу зэбгъэшIэшъушт. Текстхэм язэгъэшIэнкIэ Iэпылэгъу мэхъу аудиоматериалхэу ащ хэтхэр. Ахэр европэ шапхъэхэм адештэх, сыдрэ еджапIи щыбгъэфедэн плъэкIышт. Проектым зэкIэмкIи бзэ 50 хэт. Адыгабзэр мыщ зэрэхэхъагъэм ишIуагъэ къэкIошт ар дунаим исыдрэ чыплIи пкIэ хэмышIэу щызэбгъэшIэнымкIэ, нахь кызызтенэнымкIэ ыкли хэхъоныгъэ ышIынымкIэ. Зэ-кIэми анахъэу ар къэзышъхьапэщтыр тильэпкъэгъухэу Iэклибым щылэхэр арых. Проектым ишIуагъэ къэкIошт научнэ ушэтынхэр адыгабзэмкIэ шIыгъэнхэмкIэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Афэтхъаусыхэх

Адыгэкълэ тхьамыкIэгъошхо кышщыхъугъ. БлэкIыгъэ шэмбэтым, шышхъэлум и 17-м, хьадэлусыр агъэхъазырзэ, къалэм ишагу горэм газ баллоныр кышщыуагъ, нэбгыри 6-мэ шъобж инхэр атешагъэ хъугъэ.

Зэрар зэкIыгъэхэр зэкIэ Краснодар край клиникэм нагъэсыгъэхэу ящыкIэгъэ медицинэ Iэпылэгъур арагъэгъоты. ГухэкI нахь мышIэми, мэфитIу нахь темышIэу зы бзылфыгъэм идунай ыхъожьыгъ.

Адыгэкълэ иадминистрациерэ инароднэ депутатхэм я Советрэ лъэ-шэу гухэкI ащыхъугъ ЦыкIу Фатимэ Даутэ ыпхъур игъонэмыс зэрэхъу-гъэр ыкли ащ иунагъорэ илахьылхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Зэреджэштхэ тхылхэр къыдагъэкIыщтых

Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ изксперт Совет ипрезидиум блэкIыгъэ тхьамафэм зэхэсыгъо илагъ.

Ащ хэлэжъагъэх Советым хэтхэу шIэныгъэлэжхэу Бырсыр Батырбий, Мамый Даутэ, Цуекъо Алий, тхылхэр зытхыхэрэ кIэлэегъаджэхэр, методистхэр.

Зэхэсыгъор зэришагъ АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Къэрэтэбэнэ Мыхьамодэ.

Министерствэм иунашъокIэ зэреджэхэрэ тхылхэр зэхэгъуцогъэнхэмкIэ творческэ купыкIэхэр зэхашагъэх. Егъаджэплуныгъэ Iофым кIэу къыхахьэрэм, къэралыгъо шэпхъакIэхэм пшъэрылхэу къагъэуцухэрэр къыдалытэхэзэ купым хэтхэм Iоф ашIэ. Ащ фэдэу творческэ купхэм ялофшIэгъэ Iэпэрэты

19-мэ а мафэм атегушылагъэх.

ЗилофшIагъэхэр къезыхыллагъэхэм ащыщых шIэныгъэхэм зыщахагъэхэрэ республикэ институтым иметодистхэу Ин-

дрысэ Розэ, Мамый Марыет, гуманитар-ушэтынхэм апыл республикэ институтым ишIэныгъэлэжхэу Анцокъо Сурэт, Цуекъо Алий ыкIи нэмыкIхэр.

Зэхэсыгъом чIыплэшхо шызыубытыгъэр адыгабзэм зэреджэштхэ тхылхэр, методическэ Iэпылэгъухэр ыкIи программэхэр арых. Адыгэ еджаплэхэм адыгабзэ зэрэщыбгъэшIэщтыр шъхафэу, урыс кIэлэеджакIохэм адыгабзэр зэрэбгъэкIуштым икIулайхэр къызыщытыгъэ тхылхэр шъхафэу авторхэм къагъэхъазырыгъэх. Ащ фэдэу Анцокъо Сурэт, КIэсэбэж Нэфсэт, Индрысэ Розэ, Къатмэс Нэфсэт ялофшIагъэхэм зэхэсыгъом ащытегушылагъэх.

ШIэныгъэлэжхэу, методист Iэпэласэу Тамбий Джантыгъэ и «Тхыбзэ» икIэрыкIэу къыдагъэкIыжыщт. Ащ дэлэжъагъэх Джантыгъэ ипшъашъэу Шъоджэ Зарэрэ шIэныгъэлэжхэу Апыщ Фатимэрэ. Ахэм ягъусагъэх ин-

ститутым иметодистхэу Уджыхъу Гошнагъорэ Адэмые гурыт еджаплэм икIэлэегъаджэу Анцокъо Марыетрэ. Непэрэ мафэм диштерэ гъэцэкIэнхэр ахэм къагъэхъазырыгъэх.

Я 2-рэ классым зэрэщеджэштхэ тхылхэу Цуекъо Алийрэ Абэтэ Цуцэрэ зыдэлэжъагъэхэри хъазыр. ЗекIогъу УцужыкIо зэхигъэуцогъэ орфографическэ гушыIалхэу гушыIэ мин 50 зыдэтыри къыдэкIыным Бырсыр Батырбийрэ Анцокъо Сурэтрэ фагъэхъазырыгъ.

Ахэр ыкIи нэмыкI IофшIагъэу зытегушылагъэхэр охтэ блэгъэм къыдэкIыштых.

СИХЪУ Гошнагъу.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аспъан тырихыгъэх.

ПСАУНЫГЪ

Акцием хэлэжъагъэх

Мафэ къэс тисымэджэщхэм къачIэфэх псынIкIэу лъы зыхэкIэгъэн фаеу зыщыIэныгъэ ащ епхыгъэ цIыфхэр. Арэу зыхъукIэ бгъэфедэн плъэкIыщт лъыр уилэным фэшI донорхэм, яшIоигъоныгъэкIэ лъыр зытырэ цIыфхэм, япчъагъэ бэ елытыгъэр. А Iофыгъом хэти ыгъэ-гумэкIын фае, сыда плэмэ чIыплэ къын ифэн ылъэкIыщтыр пэшIорыгъэшъэу зыми ышIэрэп.

А гупшысэхэм къапкырыкIыхэзэ Урысые Федерацим имиграционнэ къулыкIу Адыгэ РеспубликэмкIэ иотдел илофшIэхэм зедаштагъ яамал къы-зэрихыкIэ мы Iофыгъом ялахышIу хашIыхъанэу, лъыр атынэу.

ИщыкIэгъэ Iофтхъабзэхэр загъэцэкIэхэм ыуж къулыкIушIэу лъыр зыщахыгъэрэ станцием шышхъэлым и 15-м къекIолагъэхэм лъыр алахыгъ. «ТикъулыкIушIэхэу З.Н. Пэнэшъур, Д.Г. Демоновыр, Ф.А. Войковар, нэмыкIхэри апэрэу донор хъугъэх, — къелуатэ кадрэхэмкIэ отделым ипашъэу, майорэу Лариса Шубинам. — Лъэ-шэу гуапэ тшыхъугъ мыш фэдэ

Iофыгъоу цIыфым ипсауныгъэкIэ мэхъанэшхо зилэм тикъулыкIушIэхэр зэрэхэлэжъагъэхэр».

«Лъыр зысэтым сипсауныгъэ ащ зэрар къырихыгъэу зыдэсшIэжырэп, чIыплэ къын ифэгъэ цIыфым сишIуагъэ езгъэкIын зэрэслъэкIыштым сегъэгущо», — еIо Пэнэшъу Зуриет.

Охтэ гъэнэфагъэ текIэу джыри лъы атын алъэкIынэу зыхъурэм мы къулыкIушIэхэр ащ фэдэ акцием хэлэжъэщтых, донор хъущтых.

А. А. СЕМКИНА.
Урысые Федерацием и ФМС Адыгэ РеспубликэмкIэ иотдел ипресс-секретарь

Ипылэгъу зыфэхъухэрэм ахэхъуагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ иакт заулэмэ зэхъокIыныгъэхэр

зэрафашыгъэхэм ишIуагъэкIэ, унэе унэхэм ягъэцэкIэ-жынын федеральнэ мылькIум къыхэкIырэ ахъэцмкIэ зышын фитхэм, унапкIэм ыкIи коммунальнэ фэIо-фашIэхэм апэлухъэрэ ахъэцм щыщ Iахъ къыфырагъэгъэзэ-жыным ифитыныгъэ зилэ купхэм джыри ахагъэхъуагъ.

Мы зигугъу къэтшыгъэ социальнэ Iэпылэгъур зэрэтыхэрэм джы ахэхъэх Урысые Федерацием хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ илофшIэхэм, дзэкъулыкIушIэхэм яунагъохэу ахэр зылыгъыгъэхэр зышIо-кIодыгъэхэр.

Мыщ фэдэ социальнэ ахъэ Iэпылэгъу мы унагъохэм ятыгъэным фэгъэхыгъэ унашъом 2013-рэ илэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщегъэжъагъэу кIуачIэ ил.

веществахэм ягъэзекIон лъыплъэрэ къулыкIушIэхэм, Урысые Федерацием итаможеннэ органхэм ялофшIэхэм яунагъохэу ахэр зылыгъыгъэхэр зышIо-кIодыгъэхэри.

Мыщ фэдэ социальнэ ахъэ Iэпылэгъу мы унагъохэм ятыгъэным фэгъэхыгъэ унашъом 2013-рэ илэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщегъэжъагъэу кIуачIэ ил.

ЫпшъэкIэ зыцIэ къетIогъэ къулыкIушIэхэм ахэтыгъэу, ащылажъэщтыгъэу дунаим ехыжыгъэхэм (Iагъэхэм, зэо зэпэуцужхэм ахэкIодагъэхэм) яунагъохэу зылыгъынхэ зимыIэжхэм социальнэ ахъэ Iэпылэгъур къаратыным фэшI цIыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкIэ чIыплэ органхэм зафагъэзэн, лъэу тхылъ арахыплэн фае. Лъэу тхылъым нэмыкIэу агъэхъазырынэу щыт тхылхэр зыфэдэхэр а чIыплэ органхэм ащызэбгъэшIэн плъэкIыщт. Адыгэ Республикэм IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ исайти ахэр къыщытыгъэх.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

ХЫКУМ ПРИСТАВХЭМ КЪАТЫ

ХагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр къыдэзыхыгъэхэм афэгущIуагъэх

Адыгэ Республикэм ифедеральнэ хэбзэ къулыкIушIэхэм азыфагу щызэхашагъэ спартакиадэм изичэзыу едзыгъо шышхъэлым и 16-м МыекIопэ районым ит поселкэу ШэндикIо щыкIуагъ. Iофтхъабзэм кIэщакIо фэхъугъэр

Мызыгъэгум республикэм икIочIэ структурэ зэфэшъхафхэр гъэмэфэ биатлонымкIэ зэнэкъокъугъэх, зэкIэмкIи командэ 14-мэ заушэтыжыгъ. Хыкум

приставхэм я Федеральнэ къулыкIу и ГъэлорышIаплэу АР-м щылэм икомандэ нэбгыриплI хэтыгъэр.

Зэнэкъокъум изэфэхысыжъ

хэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, илэс 40-м ехъугъэхэм азыфагу щызэхашагъэ зэнэкъокъум щэрыонымкIэ ыкIи къызэдэчъэ-нымкIэ апэрэ чIыплэр къыщы-дихыгъ хыкум пристауэу, оперативнэ дежурствэм ихэушъха-фыкIыгъэ отдел ипашъэ игуадзэу Ю.Кривошеевым.

Физическэ культурэмкIэ ОМОН-м ыкIи СОБР-м якомандэ зэнэкъокъум апэрэ чIыплэр къыщыдихыгъ. ЯтIонэрэ ыкIи яцэнэрэ чIыплэхэр афагъэшъо-шагъэх АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ иаппаратрэ министрствэм иотделэу МыекIопэ районым щылэмрэ якомандэхэм.

ХагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр къыдэзыхыгъэхэм щытхэу тхылхэр, кубокхэр, дипломхэр ыкIи шIухъафтын лъаплэхэр аратыгъэх.

Хыкум пристауэхэм я Федеральнэ къулыкIу и ГъэлорышIаплэу АР-м щылэм ипресс-къулыкIу.

Еджаплэхэм яшхъаныгъупчъэхэр зэблахъух

Теуцожь районым ит еджэплэ 17-р зериפשъуашэу илэсыклэ еджэгъоу къэблэгъагъэм фы-зетегъэпсыхъэгъэнхэмклэ лощлэныбэ зэшлэхы. Еджэплэ зэфэшхъафхэр кӀэлэеджаклохэм якъеклоплэжыгъом дэгъоу фэгъэбазырыгъэнхэр зэрэклорэр янэплэгъу рагъэклырэп район администрацием ипашэу Хъачмамыкъо Азэмат, районым гъэсэныгъэмклэ игъэлорышлэплэ илэшхъэтетэу Ереджыбэкъо Адами, ахэм ягуадзэхэми. Ахэр блэкӀыгъэ мазэхэм къащы-ублагъэу зэгъусэхэуи, шхъаф-шхъафхэуи чыплэ псэуплэхэм ащлэх, еджаплэу адэтхэр илэ-сыклэ еджэгъум фэгъэбазы-рыгъэнхэмклэ лощлэнхэр зэрэ-клохэрэр зерагъашлэ, щыклагъэ-хэр дэгъэзыжыгъэнхэмклэ лэ-пылэгъу афэхъух.

Арэуштэу пашэхэр мэээ зы-тлущ хъугъэу зэрэпсэхэрэм ишлугъэкӀэ, апэрэ гъэцӀэкӀжы-н лощлэнхэр еджаплэхэм янахы-бэм ащаухыгъахэ, классхэр, коридорхэр, шхӀаплэхэр хъа-зы-рых, дэпкхэр, джэхашьохэр

гъэлагъэх, шагухэр къабзэх. КӀэлэеджаклохэр зэфэдэу фэ-пагъэхэу еджаплэхэм къякӀолэ-жыгъэнхэмклэ лощлэшхо зэшлэ-хыгъах. Нахыбэхэм яеджакло-хэм яцыгъынхэр къафащэжы-гъах, къэнагъэхэм шлэхэу къа-ратыжыщт.

— Мы лъэхъаным лощыгъо шхъалэу тилэр пхъэм хэш-лыкӀыгъэ шхъаныгъупчъэхэр пла-стикэ шхъаныгъупчъэхэмклэ зэблэхъугъэнхэр ары, — ело районым гъэсэныгъэмклэ игъэ-лорышлэплэ ипашэу Ереджыбэкъо Адамэ. — 1970 — 1980-рэ илэсхэм ашлӀыгъэгъэ еджаплэ-хэм ахэлъ шхъаныгъупчъэхэр зэкӀэ пхъэм хэшлыкӀыгъэх. Ахэр шъугъэх, апчыр алыгъырэрэп, жыр къадэкӀы, кӀымафэрэ классхэр тфэгъэфабэхэрэп, кӀэлэцӀыкӀлхэр чыӀэ маллэх, мэсымаджэх.

Арэуштэу зыщытыр непэп, мы лощым игугъу зытшырэр бэшлагъэ. Джы марышъ щыкла-гъэхэм ядэгъэзыжыгъын тыфежы-гъэу лощлэнхэр тэгъэпсынклэх. Федеральнэ программэм къы-

зэрэдилытэу пластикэм хэ-шылыкӀыгъэ шхъаныгъупчъэхэр етлупшыгъэу ахэтэгъэуцох. Ащ фэшл федеральнэ бюджетым къытфитлупшыгъэ сомэ милли-онитфым район администрацием ипашэу Хъачмамыкъо Азэмат сомэ миллионрэ мин 400-рэ къыхыгъэхъуагъ.

Къызэрэфалотагъэмклэ, гурыт еджэплэ 8-мэ яшхъаныгъуп-чъэ 500 мыгъэ зэблахъущт. лощлэнхэр зыгъэцӀэкӀэштхэ псэ-олъэшлхэр къарыкӀыгъэх Мые-къуапи, Гавердовскэми, Адыгэ-къали, нэмыкӀ чыплэхэми. лощ-лэнхэри дэгъоу кӀэкӀых. Хъа-бэхъу Заремэ зипӀэцэ Пэнэ-жыкӀыкӀое гурыт еджаплэм пла-стикэм хэшлыкӀыгъэ шхъаны-гъупчъэ 89-рэ хагъэуцуи, пла-ныр агъэцӀагъ. Джы планым хэмытыгъэу экономии ашлӀыгъэ сомэ мин 800-мклэ спортза-лымрэ коридорымрэ ахэлъ пхъэ шхъаныгъупчъэхэр афызблэ-хъух.

Нэчэрэзые, Аскъэлэе, Пчы-хъалыкӀое, КъунчыкӀохъэблэ гурыт еджаплэхэми пластикэм хэшлыкӀыгъэ шхъаныгъупчъэ 150-рэ фэдиз афахагъэуцуи, лощлэнхэр ащаухыгъ. Лъэустэн-хъэблэ еджаплэм шхъаныгъу-пчъэ 39-рэ фызблэхъунэу ары.

Александр Фисуновым ипсэ-олъэшлхэу мыщ лощ шызышлэ-хэрэм мафэ къэс шхъаныгъу-пчъэ 10 — 12-м нэсэу зэрэзэ-блахъурэр къызыдэплӀытэкӀэ, лощлэнхэр шлэхэу зераухыщт-хэм щэч хэлъэп.

Нахъ зытешыныхъэхэу зи-гугъу къашыгъэр Нэшукъое еджаплэр ары. Мыщ сомэ мин 995-рэ зытефэн шхъаныгъуп-чъэ 90-рэ щызэблахъунэу ары. Еджаплэм идиректорэу КӀыкӀ Валерэ къызэрилуагъэмклэ, зы мафэм шхъаныгъупчъэ 6 — 12-м нэсэу хагъэуцоу къыхэ-кӀы. Зэблахъугъахэр 41-рэ. Псэ-олъэшлхэм япашэу КӀыкӀ Ас-лӀан къызэригъэгугъагъэхэр мафэ зытлущкӀэ къаухыну ары.

Зигугъу къэтшыгъэ програм-мэмклэ Гъобэкъое гурыт еджа-плэми пчъэ 37-рэ щызэблахъу. Пчъэхэр къащэгъахэ, дахэх, иных, тлоу зэлӀыкӀых, 25-рэ ха-

гъэуцогъах. Арышъ, непэ-не-ушэу ахэри хъазыр хъуштых. Джэджэхъэблэ еджаплэми унэм хэтынэу шагуикӀыплэ шагъэпсы. Ар фэбэшт, псы фаби чыӀи къешэлӀэгъэштых. Ари бэрэ пэ-мылӀэу къаухыщт.

Арышъ, тапэрэ илӀэсхэм афэмыдэу кӀымафэу къаӀорэм еджаплэхэм яклассхэр нахъ фэбэштых, илӀэсыкӀэ еджэ-гъуми бгъу пстэумкӀи фэхъа-зырхэу пэгъокӀыштых. КӀэлэ-еджаклохэу къекӀоллэжыхэрэ-ми, апэрэу къычӀахъэхэрэми нэгъушӀохэу апэгъокӀынхэшъ, ящыкӀэгъэ пстэури ялэу, илӀэ-сыкӀэ еджэгъур дэгъоу зэрэ-рагъэжыштым иамалхэр непэ зерахъэх. Ягъхэлъхэри къадэ-хъух. Ащ фэшыхъат илӀэсыкӀэ еджэгъум изыфэгъэхъазырын-кӀэ зэкӀэ лощлэнхэр гъунэм зэрэфафыгъэхэр.

НЭХЭЕ Рэмзан.

СОЦИАЛЬНЭ ИОФЫГЪОХЭР

Лъэшэу ашлогъэшлэгъоныгъ

Адымье дэт психоневрологическэ унэ-интернатим мы лъэхъаным нэбгыри 100 щалыгъ, ахэм ащыщэу 24-р — кӀэлэцӀыкӀлх. Мыхэм зэкӀэми ренэу уалыплӀээнэу, сьд фэдэрэ лощкӀи лэпылэгъу щыкӀэрэ цыфых. Ахэм ящыклагъэр зэкӀэ къэралыгъом арегъэгъоты. Ау ащ имызагъоу, унэ-интернатим лощ шызышлэхэрэм алъэкӀ къагъанэрэп сэкъатныгъэ зилэхэм ящылэныгъэ мафэ гушлугъохэр нахыбэу къыхэфэнхэмклэ.

Адыгэ Республикэм лощлэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъо-ныгъэмклэ и Министерствэ ипресс-къулыкӀу бэмышлэу ты-зэрэщыгъэгъозагъэмклэ, мы унэ-интернатим щалыгъхэм ащы-щэу зекӀон, зепщэн плӀэкӀынэу щытхэм лощтхъэбзэ гъэшлэ-

гъон афызэхашэнэу агу къэ-кӀыгъ. Ахэм афэдэ нэбгырэ 20-р ащагъэх зоопаркым ыкӀи тыгъэгъазэр къызыщыкӀырэ хъасэм.

Зоопаркым зыкӀащагъэхэр гурылогъуаеп — псэушхъэхэм уалыплӀэныр, апэблагъэ ухъу-

ныр хэткӀи гъэшлэгъоны. Ахэм уагъэрэхъаты, угукӀэ нахъ шъа-бэ охъу. Ау сьда тыгъэгъэзэ хъасэм ащэнхэр къызыхэкӀы-гъэр? Цыфхэм пасэм зэра-лӀытэщтыгъэмклэ, тыгъэгъазэм укъеухъумэ. Ар унэ лупэм лугъ-этӀысхъэщтыгъ, ащ икӀэгъагъэ унэми рагъэуцоштыгъ уигъэрэ-хъатэу алӀытэщтыгъэти. Ащ тарихъ гъэнэфагъэ пыл, ыцӀи тыгъэм екхыгъ — тыгъэ цыкӀу, тыгъэ къэгъагъ. ШӀэныгъэлэж-хэм, психологхэм зэралӀытэ-рэмклэ, тыгъэгъэзэ хъасэу къэ-гъэгъэ гъожьхэмклэ пкӀагъэм уеплӀымэ, цыфым ипсихикӀэ шлугъэ къехъы. Ары Адымье унэ-интернатим илощлэхэм ащ фэдэ лэзакӀэри агъэфедэ-ныр къызыхэкӀыгъэр.

(Тикорр.).

Нэбгыри 107-рэ чэзыум хэт

Урысые Федерацием и Президент унашъоу ышлӀыгъэм диштэу, Хэгъэгъу зоошхом иветеранхэу зыщыпсэуштых унэхэр зищыкӀагъэхэу 2005-рэ илӀэсым игъэтхэпэ мазэ и 1-м ыуж чэзыум хэуцуагъэхэм ахэр ягъэгъотыгъэныр лъагъэкӀуатэ.

Адыгэ Республикэм лощлэ-нымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъо-ныгъэмклэ и Министерствэ къы-тырэ пчъагъэхэм къызэра-гъэлагъэрэмклэ, шышхъэлым иапэрэ мафэхэм яхъуллэу чэ-зыум хэтыгъэ нэбгырэ 615-мэ япсэуплэ амалхэр нахышлӀу ашлӀыгъэх. Джыри нэбгыри 107-рэ ащ хэт.

Хэбзэгъэуцугъэм къызэрэ-дилытэрэм тетэу, республи-

кэм щыпсэурэ ветеранхэу зи-псэуплэ амалхэр нахышлӀу шлы-гъэнхэ фаеу чэзыум хагъэуцо-хэрэм афэгъэхыгъэ къэбарыр мазэ къэс афагъэхыи регион-хэм хэхъоныгъэ ашлӀынымкӀэ УФ-м и Министерствэу УФ-м и Президент ЮФО-мклэ и Пол-номочнэ лӀыклорэ. Унашъор гъэ-цӀагъэ зэрэхъуштым ветеран-хэм яцыхъэ телъ.

(Тикорр.).

Гъогогъу 21-рэ хэпыджагъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кӀоцӀ лощхэмклэ и Мини-стерствэ къызэритырэмклэ, шышхъэлым и 12-м къы-щегъэжыагъэу и 18-м нэс республикэм бзэджэшлӀэгъэ 87-рэ щызэрахъагъ. Ахэр укӀыгъэ лощфэу 1, хъункӀэн бзэджэшлагъэу 3, тыгъуагъэхэу 22-рэ, цыфым ыпкӀынын-лынэ шьобж хылыгъэхэр тырацагъэхэу 1, экономикэм ылыныкӀокӀэ бзэджэшлӀэгъэ 29-рэ, нэмыкӀхэри. Бзэджэ-шлагъэ зезыхъэгъэ нэбгырэ 82-рэ хэбзэхъумэкӀо къулыкӀухэм агъэунэфын алъэкӀыгъ, лощфэу зэхафыгъэр процент 93-м ехъу.

Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шлӀэгъэ 11 къатехъухагъэу гъо-гу-патруль къулыкӀуым ыгъэунэ-фыгъ. Ахэм нэбгыри 3 ахэкӀо-дагъ, нэбгырэ 12-мэ шьобж-хэр атэцагъэхэ хъугъэ. Ешъуа-гъэу рулым кӀэрысхэу води-тель 58-рэ къаубытыгъ.

Шышхъэлым и 12-м респуб-

ликэм икӀэлэ шхъалэ имеди-цинэ учреждение горэм илощы-шлэхэр УФ-м хэгъэгъу кӀоцӀ лощ-хэмклэ и Министерствэ и Мые-къопэ район отдел идежурнэ часть къыфитеуагъэх. Ахэм къызэралуагъэмклэ, поселкэу Краснооктябрьскэм щыщ хъу-лфыгъэу илӀэс 30 зыныбжым

шъэжыекӀэ пчъагъэрэ хэпы-джагъэхэу сымэджэщым ипри-емнэ отделение къащагъ. Полицейскэу къэкӀуагъэхэм зэ-рагъэунэфыгъэмклэ, лэпылэгъу псынклэм къеджагъэр мы кӀэла-кӀэр зыщыщ поселкэ дэдэм щыщ хъулфыгъэр ары.

Къэбарэу къалэкӀлэхъагъэр оперативникхэм ауплӀэкӀуэз, ыпэрэ пчыхъэм ыпшъэкӀэ зи-гугъу къэтшыгъэ псэуплэм щыщ хъулфыгъищ зэрэздешъуагъэ-хэр агъэунэфыгъ. Ошлэ-дэмы-шлэу ахэм азыфагу зэмызэгъы-ныгъэ къитэджагъ. Бысымым ыпэ кыфэгъэ шъэжыер къып-хъуати, зыдешъоштыгъэ хъул-фыгъэм гъогогъу 21-рэ хэпы-джагъ. Ипсауныгъэ изытет дэй

дэдэу Адыгэ республикэ кли-ническэ сымэджэщым иреани-мационнэ отделение ар джы-рэ уахътэ чӀэлъ. Уголовнэ лощ-къызэлуахыгъ, зэхэфынхэр ма-кӀох.

Шышхъэлым и 16-м Адыгеим и ТэхъутэмыкӀое район щыпхы-рыкӀырэ гъогум хъугъэ-шлӀэгъэ тхъамыклагъо къытехъухъагъ. Автомобиль гъогоу Инэм — Бжъэдгыгъуахл зыфилорэм къы-рычъэщтыгъэ машинэу «Форд Фокусым» кӀэрысыгъэ водите-лым рулыр фэмыгъэлорышлэу игъогъу текӀи, лӀэкӀыб къэрал къы-щыдагъэкӀыгъэ нэмыкӀ автотран-спортым еутэкӀыгъ. Ащ ыпкӀ къыкӀыкӀэ машинэу «Опель Астрар» гъогъу напцэм лӀидзагъ, нэужым зэпыригъэзагъ. «Фор-дым» кӀэрысыгъэм а уахътэм кӀилӀэжыгъ. «Опелым» исыгъэ

пассажирым шьобж хылыгъэу тешагъэ хъугъэхэм апкӀ къы-кӀыкӀэ а чыплэм идунай щыхъо-жыгъ. Адыгеим ыкӀи Крас-нодар краим ихэбзэхъумэкӀо къулыкӀухэм зэхашэгъэ опера-тивнэ лощтхъабзэхэм яшлугъэ-кӀэ, хъугъэ-шлагъэр къызыщыхъу-гъэ чыплэр къэзыбгынэгъэ ыкӀи цыфхэм лэпылэгъу афэмыхъугъэ хъулфыгъэр тӀэкӀу тешлагъэу агъэунэфын алъэкӀыгъ. Ар къа-лэу Краснодар щыщ, илӀэс 29-рэ ыныбжъ. Зыщыпсэурэ унэм полицейскэхэр къызыло-хъэхэм, имашинэ фыкъуагъэ-хэр илэхэу къылуагъотагъ, ау ежъ унэм исыгъэп. Нэужым инэлӀасэ горэм дэжъ зыщыгъэ-быллызэ къаубытыгъ. Зэрэщы-нагъэм къыхэкӀыкӀэ мыщ фэ-дэу зекӀуагъэу ащ къылуагъ. лощыр зэхафы.

Лэжыгыгэм и Мафэ хагъэунэфыкыгы

Теуцожь районым игупчэу Пэнэжыкыуае бэмышлэу шымэфэкышхуагъ. Хыныгъошхом икълэуххэр зэфахыгъыжыгъэх, теклоныгъэ кыдзыхыгъэхэм ящытху алуагъ, шлухъафтынхэр афашыгъэх.

Узэрыгушылэни, узэрыгушхон гъэхъэгъэшлэхэри илэх Теуцожь районым. Мы аужырэ илээс заулэхэм ащ ичыгулэжыгъэм лэжыгыгъэ шхъалэр гъэбэгъогъэнымклэ, хыныгъошхор игъом, клэзыгъэ фэмыхъоу, зэклэ лофшлэнхэр зэкълэпыклохэу, агро-техникэ пэрытым кызырлоу зэшлохыгъэнхэмклэ гъунэпкъа-клэхэр аштэх, ежхэр зыхэхъэхэрэ ятлонэрэ зонэм пэрытныгъэр щаубыты, ахъщэ шлухъафтынэуи сомэ минишъэр кыараты.

2013-рэ илээсми теклоныгъа-клэхэр кыдахыгъэх. Фышхъэ лэжыгыгъэ гектар 9765-у ялагъэр (ар ыпэрэ илээсым ялагъэм гектар минишъэр ныкьорэм ехъуклэ нахъыб) агъэбэгъогъагъ, ар игъом ыкли дэгъоу луахыжыгъ, гектар тельтэу центнер 39-рэ кырагъэтыгъ. Ари гъэрэкло лофшлагъэу ялагъэм центнер зыхыблыккэ нахъыб. Пстэумкли лэжыгыгъэ тонн 38091-рэ кыахыжыгъ. А пчъагъэр 2012-рэ илээсым лэжыгыгъэ шхъалэу кыахыжыгъагъэм фэдитлу мэхъу.

Джары Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхъаклушынэ Аслъан бэмышлэу лэжыгыгъэм имэфэкл фэгъэхыгъэ зэхэхъэ-шхоу Мыекыуапэ щылагъэм Теуцожь районым лэжыгыгъэшхом икълэжыжынккэ гъэхъэгъэ-шхо зэришыгъэм, ежъ зыхэхъэрэ шьолпырымклэ апэрэ чыплэр зэриубытыгъэм афэш ащ ипашэу Хъачмамыкыо Азэмат Адыгэ Республикэм и Лышхъэу и Дипломрэ шлухъафтынэу сомэ минишъэрэ кызы-кыритыгъэхэр.

Гушулагъор республикэм щы-лэгъэ зэлуклэшхом зищытху щы-луагъэхэм тирайон ихъызмэт-шлэлэхэм, комбайнерхэм, шо-

ферхэм ащышхэр зэрахэтхэр ары. Джэджэхъаблэ дэт фирмэу «Синдика-Агро» зыфило-рэм бжыхъэ лэжыгыгъэ гектар 2184-м изы гектар центнер 43,8-рэ кырихыжыгъ. Ащ фэш хызымэтшлэлэм игенеральнэ пашэу Кушъу Рэмэзанэ Адыгэ Республикэм и Премьер-мини-стрэу Къумплыл Мурат кыи-фэгушлэу, министрэхэм я Ка-бинет и Дипломрэ ахъщэ шлу-хъафтынэу сомэ мин 50-рэ кыритыгъэх.

Гъобэкыуае щызэхэщэгъэ фермер хызымэтшлэлэу «Па-русым» икомбайнерэу Шхъэлэхъо Бислъан якомбайнэу «Лаверда» зыфило-рэмклэ коц тонн 2797-рэ кыиложыгъ, пэ-рытныгъэр ыубытыгъ. Ащ фэш Адыгэ Республикэм и Парла-мент итхъаматэу Владимир Нарожнэм Къэралыгъо Сове-тым — Хасэм и Дипломрэ сомэ мин 50-рэ кыиложыгъэ-шагъэх. Фирмэу «Киево-Жура-ки» ишоферэу Ш. Шыбыжхъум хъупхъэу лэжыгыгъэр комбай-нэхэм кызэрэклищыгъэр рес-публикэ зэлуклэм шыагъэунэ-фыкыгъ, мэкъу-мэщымклэ ми-нистрэу Юрий Петровым Дип-ломрэ сомэ мин 25-рэ кыи-ритыгъэх.

Джы кыи-фэдгъэзэжынын титыгъэ зыфэгъэхыгъэ лэжы-гъэм имэфэклэу районым шыа-гъэм. Цыф бэдэдэ кыизэкло-лэгъэ зэхэхъэшхор кыизэлүй-хыгъ Гъобэкыуае культурэм и Унэу дэтым ифольклорнэ ан-самблэу «Лашын» зыфило-рэм.

Апэ гушылэр фагъэшъуашэ Адыгэ Республикэм мэкъу-мэ-щымклэ иминистрэ иапэрэ гуа-дзэу Хъэпэккэ Аслъан. Ар клэклэу районым илофхэр зы-тетыгъэм, чыгулэжынымыклэ

хэхъоныгъэу ышыгъэхэм, рес-публикэм ирайон пэрытхэм аха-лытэ зэрэхъугъэм кыатегушыл-агъ, мэфэклымклэ кыафэгу-шлуагъ, тапэкли апэ рагъэхъу-нэу, гъунэпкъа-клэхэр аштэнхэу ти Лышхъэу Тхъаклушынэ Ас-лъан зэрашыгугырэр, шлоу щы-лэр кыадэхъунэу кызэрафэлъа-лорэр къариуагъ.

Районым иадминистрации ипашэу Хъачмамыкыо Азэмат ипсэлэ клэккэ кыишлуагъ чыгу-р районым ианахъ мылькыу кы-клоплэ шхъалэу зэрилэр, ащ ибайныгъэ алэ кырагъахъэзэ лажъэхэмэ, зэклэми ящылэккэ-псэуккэ нахышлу зэрэхъуштыр. Джары непэ ялофхэри зэра-гъэпсыхэрэр. Нахыпэм жьы-кыплэ гектаришъэ пчъагъэхэр хъаулыхэу, цыраужхэмклэ зэ-хэкыхъагъэхэу зэрэщытыгъэм гъунэ фашлы. Арэуштыу ялоф-шлэнхэр зэрэхъащэхэрэм ишлуагъэккэ ягубгъохэм куль-турэшхо арыл, ахэр гъэбэ-жъулъэх, ялэжыгыгъэ хъасэхэр зэгъэфагъэх, дахэх. Анахъэу кыахъышхэрэр фирмэхэу «Син-дика-Агрор» (ипашэр Кушъу Рэмэзан), «Киево-Жураки» (ипашэр Афэунэ Исмахыл), фермерхэу Гъобэкыуаеккэ — Шхъэлэхъо Мэдин, Уджыхъу Мухьдин, Нэшъукыуаеккэ — Кыккэ Аслъан, нэмыккхэри.

— Непэ тигъэхъагъэхэр цы-кылухэп, — икълэухым кыиуагъ Хъачмамыкыо Азэмат. — Ко-цын гектар тельтэу центнер 39-рэ кыитхыжыгъ, тонн мин 38-м ехъу кыэтхыжыгъ. Ахэр гъэрэкло лофшлагъэу тилагъэхэм лъэшэу ашлохы. Тищытху рес-публикэм щало, тызыхэхъэрэ ятлонэрэ шьолпырым хыныгъо-шхом кылухэу фэхъугъэхэмклэ апэрэ чыплэр щытыубытыгъ, ащккэ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхъаклушынэ Аслъан кыитфэгушлуагъ. Арышъ, тыкыи-зэккэлоштытэп.

Ащ пыдзагъэу Хъачмамыкыо

Азэмат лэжыгыгъэ шхъалэм икълэжыжынккэ гъэхъэгъэшлу-хэр зышлыгъэхэм афэгушло-зэ, шлухъафтынхэр аритыжы-гъэх. Апэ сценэм кыдащэагъ ыпшъэккэ зигугъу кыэтшыгъэ фирмэу «Синдика-Агро» ипа-шэу Кушъу Рэмэзанэ. Ащ рай-он администрацием и Диплом-рэ шлухъафтынэу сомэ мин 30-рэ фагъэшъошагъ.

Фирмэу «Киево-Жураки» (ипашэр Афэунэ Исмахыл) фышхъэ лэжыгыгъэ гектар 2747-у щылуахыжыгъэм гек-тар тельтэу центнер 41,2-рэ кырагъэтыгъ, ащи район ад-министрацием и Дипломрэ сомэ мин 25-рэ ратыгъ.

Гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Гранитым» (ипа-шэр Чэсэбый Азэмат) коц гек-тар 210-у илагъэм изы гектар центнер 39-рэ кырихыжыгъ. Район администрацием и Дип-ломрэ сомэ мин 20-рэ ратыгъ.

Фермер хызымэтшлэлэхэм-клэ анахъ лэжыгыгъэхэу кы-зыхыжыгъгъэр Гъобэкыуаеккэ Шхъэлэхъо Мэдин зипэщэ «Парусыр» ары. Гектар 310-у луи-хыжыгъэм изы гектар цент-нер 45-рэ кырихыгъ. Нэшъу-кыуаеккэ Кыккэ Аслъан гектари 190-м игектар пэпчъ центнер 41,2-рэ кыи-хыжыгъ. Аскъэ-лаеккэ Бэгъушъэ Ерыстэм ила-гъэр коц гектар 17, гектарым центнер 40,6-рэ кырихыгъ. Ахэм район администрацием идипломхэм аклыгъоу шлухъа-фтынэу апэрэм — сомэ мин 20, ятлонэрэм — мин 15, ящэ-нэрэм — минипш аратыгъ.

Лэккыб къэралхэм кыаща-шыгъэ комбайнэхэмклэ ана-хыбэ кыэзыложыгъгъэр ыпшъэ-клэ зигугъу кыэтшыгъэ Шхъэ-лэхъо Бислъан — сомэ мин 15, «Нивэмклэ» тонн 527-рэ кыэзыложыгъгъэ Мэщлэккэо Махьмудэ (Къунчыкыохабл) — сомэ мин 10 аратыгъ.

Районым инароднэ депутат-хэм я Совет итхъаматэу Пчы-хъалыкыо Аюбэ мэфэклымклэ кыафэгушлуагъ, шлоу щылэр кы-дэхъунэу, теклоныгъа-клэхэр кыи-дахынхэу кыафэлъауи фирмэ-хэу «Синдика-Агро» ыкли «Кие-во-Жураки» яагроном шхъа-лэхэу Тыгъужь Нурбийрэ Пщы-датэккэ Альбертрэ, хызымэт-шлэлэу «Адыгейское» зыфи-

лорэм ипашэу Гышъ Хъарунэ, фермер хызымэтшлэлэхэм рай-онымклэ лоф адэзышлэрэ спе-циалистэу Блэгъожь Налбий народнэ депутатхэм я Совет идипломхэмрэ ахъщэ шлухъа-фтынхэмрэ аритыгъэх.

Районым мэкъу-мэщымклэ игъэлорышлэлэу ипашэу Хъэдэ-гъэлэ Мэджыдэ гъэхъэгъэ шла-гъоу непэ зэрыгушхохэрэм ягу-гъу кыишлызэ, ахэр гъунапкъэу зэрэщымытхэр, тапэкли текло-ныгъа-клэхэр кыидэхыгъэнхэм фэш амалышлухэр зэрялэхэр кыиуагъ. Нэужым хыныгъо-шхом чанэу хэлэжыагъэхэу ком-байнэхэм анахъ лэжыгыгъабэ кыаккэзыщыгъэхэм ящытху ылозэ афэгушлуагъ. Автомашинэу ЗИЛ-130-мклэ тонн 770-рэ ком-байнэм кыи-кыищыгъ фермер хызымэтшлэлэу «Парусым» ишоферэу Шхъэлэхъо Адамэ, ащ Дипломымрэ сомэ мини-блырэ фигъэшъошагъ. Ятлонэрэ хъугъэр хызымэтшлэлэу «Шан-сым» ишоферэу Тхъаркыохъо Адам. Автомашинэу ГАЗ-53-мклэ лэжыгыгъэ тонн 735-рэ комбай-нэхэм кыаккыщыгъ. Дипломым кыи-гъоу сомэ минитф ритыгъ. Ящэнэрэ чыплэр зыубытыгъэ шоферэу (унэу хызымэтшлэлэу «Богатырым» ий) Уджыхъу Адамэ коц тонн 720-р ЗИЛ-130-мклэ кыаккыщыгъ, район ад-министрацием и Дипломрэ со-мэ минишъэрэ ратыгъ.

Хъэдэгъэлэ Мэджыдэ жур-налистхэм ялофшлагъэхэри щы-гушпагъэп. Район гъээтетэу «Теучежские вести» зыфило-рэм илофшлэхэм хыныгъо лъэхъа-ным лофшлэнхэр зэрэклохэрэр дэгъоу кыизэрагъэлъэгъуагъэм фэш ащ иредатор шхъалэу Хъакъуй Юрэ сомэ минипл фи-гъэшъошагъ. Мы тхыгъэм иав-тори лэжыгыгъэ шхъалэм иугъои-жынын фэгъэхыгъэу республикэ гъээтетэу «Адыгэ макъэм» мыма-клэу кыизэрэригъэхъагъэм фэш хэгъэунэфыкыгъ.

Мэфэккэ зэхыхэр кыагъэккэ-рэккэ культурэм иунэхэу Очэ-пщые, Пэнэжыкыуае, Гъо-бэкыуае адэтхэм ялофшлэхэм концертэу кыатыгъэм. Зэлъа-шлэрэ оредылоу Нэчэс Анже-ликэрэ пщынэу лэпэлэсэу Мы-шъэ Андауррэ мэфэккэ зэхэ-хъэшхом хэлэжыагъэхэр агъэ-гушлуагъэх, бэрэ лэгу афы-теуагъэх.

Силосыр мэфищккэ зэхалъхъагъ

Теуцожь районымклэ Джэджэхъаблэ щызэхэщэгъэ фир-мэу «Синдика-Агро» (ипашэр Очэпщые иккэлэ плугъэу Кушъу Рэмэзан, зэхэзыщагъэр Лахъшыкыуаеккэ Лыи-плэ Ибрахым) сыд фэдэрэ губгъо лофшлэни, былым-хъунми гъэхъэгъэшлэхэр ащашых, республикэмклэ апэ итхэм ащыш, районми идахэ арегъаю.

«Дышъэ кьалэ зилэри гучл мастэ щэккэ» ало. Арышъ, «Син-дика Агро» илофшлагъэхэм щы-клагъэ горэхэр афэхъункли мэ-хъу, ауми, дэгъу дэдэу щэла-жъэх. Акъылыгъэрэ луыгъэрэ хэлхэу лофшлэнхэр щызэхэщэх, жьонымкли, лэжыгыгъэхэу кы-хыжыгъгъэнымкли, нэмыккхэм-кли апэ итых, щысэтехыплэх.

Щысэхэр бэ мэхъухъш, бы-лымлусхэм ягъэхъазырынклэ лофшлэнхэр зэрэхэщэагъэр кыэтлон. Апэу хэдгъэунэфыкы-а былымэхэу фермэ закъом ехъу районым зэримытжыгъэр. Ар кыутырэу Городскоим дэт, ипашэр Гъонэжыкыо Аслъан-бий, щэм икълэжыжынккэ илоф-хэр дэгъух.

Джы бэмышлэу «Синдика-Агро» ипашэу Кушъу Рэмэзан тызылоклэм кыитлуагъ сило-сым изэхэлхъан зэраухыгъэр. Кыизэрэтфилотагъэмклэ, фер-мэм былымыхъэхъэ 440-рэ щалыгъ. Ащ щышэу чэмхэр 130-рэ. Илээс кыэс кымафэм былымлус зэфэшхъафхэр ящы-клагъэм ехъоу агъэхъазырых. — Мэкъу тонн 240-рэ, орзэ тонн 200-м шлоклэу фермэм игъушъаплэхэм ащидгъэтлы-лыгъах, — ело Кушъу Рэмэ-зан. — Ахэр етланэ язытетклэ дэгъу дэдэхэу ары. Силосым пае натрыф гектари 112-у ти-лагъэр дэгъоу тызэрэдэлэжыа-гъэм фэш лъэшэу бэгъуагъэ. Ащ фэшыхъат натрыф гектар

40 зылу-тэхыжым силос тонн 232,5-рэ зэхэтлхъан зэрэт-лэккыгъэр. Ащ нахыбэ силос тыщыклагъэп. Къэлъытэгъуаеп натрыф щэпкъ цыны зэхэуп-клэтагъэу гектарым кыи-кыи-гъэр зыфэдизыр. Адрэ кыэнэгъэ натрыф гектар 72-р хъурэ-бзэу кыэтыупкыи-хы, кыэтыжы-хы тыкыхэккыжыгъ. Ар лэ-жыгыгъэм пае лутхыжышты. Лъа-псэ пэпчъ шхъэ тлуритл гот.

Корр.: Силосым изэхэл-хъан бэрэ шъупылыгъа?

Ку.Р.: Сыд фэдэрэ лофи пэ-шлорыгъэшъэу зыфэтэгъэхъазы-рышъ, игъом зэшлотэхы. Силос тонн 2325-р мэфищккэ зэхэт-лхъагъ. Чэщи мафи лоф дишлагъ улэпэ клэлэу Хъаджымэ Ас-кэрбий, итракторышхо кымы-гъэуцоу силосыр ыубагъ. Нат-рыфыр зикомбайнэклэ кыэзы-упклатэщыгъэр Алик Бонда-ренкэр ары. Автомашинитфы-мэ силосыпхэр фермэм ра-щалэщыгъ. Тагъэрэзагъ шофер

зэунэкъошхэу Александр ыкли Владимир Карамазовхэм, Нэхэе Юрэ, нэмыккхэми.

Корр.: Адэ шъуичэмхэр мэкъурэ, уарзэрэ, силос-рэккэ хэшъушыжышты кымафэм?

Нэклибгъор зыгъэхъазырыгъэр НЭХЭЕ Рэмэзан.

Хэутыным
узышкытхэнэу шыт
уахытэр
Сыхыатыр 18.00
Зышыкытхэгъэхэ
уахытэр
Сыхыатыр 18.00